

Årgång 25 ● nr 1 - 2012

nattvakan

Nattvakan

*utges av Hudiksvallregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen
och erhålles av samtliga medlemmar i HFK.
Årsavgiften för medlemsskap är för närvarande
100 kronor och insättes på pg. 88 94 30-5.*

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemsskap i HFK är dock oberoende av medlemsskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursvesamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande: Jonas Lind, Tussmorvägen 21

820 64 Näsviken, Tel. 070-307 32 82

Vice ordförande: Kristina Sjöström, Välsta 62

824 94 Hudiksvall, Tel. 0650-74 30 87

Sekreterare: Karin Svensson, Blockvägen 16 F

824 34 Hudiksvall, Tel. 070-51 348 66

Kassör: Lars-Göran Lindström, Slåttervägen 13

824 40 Hudiksvall, Tel. 070-629 15 24

Övrig ledamot: Mats Sundkvist, Båtmansvägen 6

824 40 Hudiksvall, Tel. 070-698 69 11

Suppleant: Bo Fagerström, Dalgatan 10

824 42 Hudiksvall, Tel. 0650-59 51 58

Suppleant: Kjell Johansson, Kolarevägen 7

825 30 Iggesund Tel. 070-239 75 10

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb har ett digert utflyktsprogram under alla årstider.

Tryckt av:
S-Tryck
Skutskär

Pilgrimsfalk och kungsörn i Hälsingland

Carl-Erik Zetterlund

Pilgrimsfalk.

Årets resultat blev sex lyckade häckningar och totalt fjorton ungar, alla blev ringmärkta. Utöver det har en parning setts på en ny lokal, men fortsatt spaning på den lokalen gav inget resultat. De sex häcknings-lokalerna återfinns i Ljusdals kommun (3), Hudiksvalls kommun (2) och Bollnäs kommun (1). Den nya lokalen finns i Hudiksvalls kommun.

Totalt, sen vi konstaterade den första häckningen 2006, har det blivit 45 vildfödda och ringmärkta ungar i länet. Utöver det släpptes totalt tolv ungar i form av så kallad hacking under tre år, av de tolv ungarna vet vi att en är död, men de övriga hoppas vi att få återse i länet.

Det finns således underlag för en fortsatt expansion av pilgrimsfalken och det märks år från år, bland annat i och med att antalet observationer ökar och att det syns pilgrimsfalk på fler lokaler. Något vi också har konstaterat är att det är en betydande omsättning och rörelse bland falkarna i häckningslokalerna.

På flera ställen har det kommit nya falkar i paren och i några fall helt nya par. Det som krånglat till det rejält vid våra avläsningar har varit att det tidigt på säsongen lästs av andra falkar än de som senare har häckat. Några falkar har vi kunnat läsa av ring-

Fortsättning sidan 7

INNEHÅLL NR 1 - 12

Pilgrimsfalk och kungsörn i Hälsingland	3
Carl-Erik Zetterlund	
Bruna och röda glador	4
Lars G Lindström	
Lärkfalk	8
Lars G Lindström	
Ensam till Stornäset	10
Mats Åberg	
Stenknäck	13
Lars G Lindström	
Ringmärknings- verksamheten 2011	14
Kenneth Karelius, Lars G Lindström	
Fåglar i Niannoret och omgivande skogsområden	19
Kjell Johansson	
Program	28

Foto på framsidan. Röd glada,
Skåne maj 2009. Lars G Lindström.

Teckning på sista sidan. Gran i maj
2011. Christer Flank.

Bruna och röda glador

Text och bild Lars G Lindström

I EN DRYG VECKA I SLUTET AV AUGUSTI och början av september uppehöll sig en brun glada i markerna runt Hudiksvall. Den kunde ses i både Finflo och Hög vid ett flertal tillfällen.

Brun glada är en sällsynt gäst hos oss och är heller ingen regelbunden häckfågel i vårt

land. Under 2000-talet har knappt tio observationer av arten gjorts i Hälsingland.

Förra året såg två av fågelklubbens medlemmar, Ove Fredin och Lars Norman, en sträckande fågel i början av april i Skedsta, Gnarp och i början av september 2005 upptäckte

Mats Axbrink en brun glada som sträckte mot söder i Råbo norr om Hudiksvall.

Brun glada (*Milvus migrans*) är sannolikt jordens talrikaste rovfågel och brukar delas upp i fem till sju underarter. I tropiska områden uppträder arten i stora mängder runt människornas bosättningar och dras gärna till soptippar och avstjälpningsplatser. Den häckar i Europa, Afrika, Asien och Australien. Delar av populationen är flyttfåglar medan andra är stannfåglar.

Brun glada glidflyger ofta på termikvindar när de söker föda. Flykten är lätt och den byter utan problem riktning i luften. När de lokaliserat ett byte sänker de sig ned mot marken med benen hängande. Födan består av små djur (som gnagare), fisk, husavfall och as. Arten är opportunistisk och bo-plundrar andra arter och tar även fåglar och fladdermöss.

Brun glada har tillfälligt häckat i Norrbotten och Västerbotten och även häckningar från Skåne och Halland har konstaterats.

Röd glada

Hos oss så är den röda gladan (förr bara glada) mera sällsynt än den bruna kusinen. Under 2000-talet har endast fyra fynd gjorts i Hälsingland. Ovan nämnda fågelklubsmedlemmar, Ove och Lars, såg en röd glada stäcka norrut vid Rönnskär redan i början av februari 2008. En verkligt udda art på en minst lika udda tid. Året innan upptäckte ännu en medlem av fågelklubben, Arnold Larsson en röd glada vid Hedvigsfors i början av augusti. Lars Norman slog till även 2005 då han såg en röd glada i Skedsta, Gnarp under våren. Förutom dessa fynd finns ett från Flygstaden, Söderhamn från 2002.

Själv har jag haft turen att tre gånger få se den graciösa rovfågeln i hemmamarkerna. Förutom fågeln i Hedvigsfors såg jag och en annan medlem i klubben, Tommy Lantz, en

Brun glada. Nilen, Kairo december 2008.

röd glada sträcka norrut vid Nylandet i början av 1990-talet. Ett par år senare såg jag, på nära håll, en röd glada vid Reffelmansviken. En dryg timme tidigare sågs en nordsträckande fågel i Ljusne. Med stor sannolikhet samma fågel som avverkat de cirka sex milen på drygt en timme.

Under 1970-talet var röd glada på väg att försvinna som häckfågel i Sverige. Men mycket tack vare bevarandeprojektet Projekt Glada, initierat av Världsnaturfonden, så är populationstrenden uppåtgående och arten är numera relativt vanlig i Skåne och förekommer även som häckfågel i Blekinge

och i Hallands inland. Enligt Sveriges ornitologiska förening fanns det 2009 cirka 1950 par i Sverige, varav 1800 par i Skåne. Delar av den svenska populationen stannar i landet året runt medan andra flyttar till vinterkvarter kring Medelhavet. Den återvänder kring månadsskiftet mars-april. Ifjol stäckte hela 2315 fåglar ut vid Falsterbo, Skåne under hösten.

Projekt Röd Glada

Projekt Glada startades 1976 i Skåne och det blev ett mycket lyckat WWF-projekt. Under en period var den vackra rovfågeln på väg att försvinna ur den svenska faunan och under 1970-talet återstod endast ett 50-tal par.

Det var en grupp forskare och ornitologer som startade projektet. En viktig del av arbetet bestod av inventeringar, skyddet av boplatser och stödutfodring på vintern med slaktavfall. Utfodringen resulterade i att gladorna började övervintra i Skåne. Samtidigt var den röda gladan akut hotad i Skottland där den endast överlevde tack vare reservat och fågelskyddsstationer. I Sverige blev Projekt Glada så framgångsrikt att skånska ungfåglar under slutet av 1980-talet kunde exporterades till Skottland under fem år. Det resulterade 1994 i elva häckande par som alla hade sitt ursprung i Skåne. Numera är arten ett vanligt inslag främst i Skåne men den är även på spridning norrut.

Fortsättning från sidan 3

arna helt medan andra endast kunna avgöra ringarnas färgkombinationer eller om falken är omärkt. Bland de nya avlästa falkarna har vi en hona som är född i ett berg i Dalarna 2004, vart hon hållit hus under mellantiden hade varit kul att veta. Ytterligare en nyavläst är en hane som släppts i samband med hacking i Närke 2009.

Kungsörn.

I år blev det sex lyckade häckningar i länet med totalt sju ungar som har ringmärkts. Resultatet för Hälsingland är också sex lyckade häckningar och sju ungar (det är ju Orsa finnmark som försvinner och området NV om Los till Ytterhogdal som tillkommer när vi räknar enbart Hälsingland). Noterbart för året är att det var ett stort antal påbörjade häckningar som avbrutits/miss-

lyckats av för oss okända anledningar. I länet var det tio avbrutna/misslyckade och i Hälsingland åtta. Man kan förstås spekulera i oändlighet om orsakerna till det; är det vintern som är orsaken, är det subadulta och oerfarna kungsörnar? Det är säkert en kombination och kanske komplexare än vad vi anar.

Glädjande är att inventeringen i år gett två nya revir, ett i Bollnäs k:n och ett i Ljusdals k:n, samt fyra ytterligare revir där vi känner till boplaten. Således har vi totalt i länet 21 revir varav 17 med känt bo. Sexton revir i Ljusdals k:n, två vardera i Bollnäs k:n respektive Hudiksvalls k:n samt ett revir i Nordanstigs k:n.

I en lägesrapport tidigare i vår noterades den första häckningen i Bollnäs k:n, som om inte det var nog blev det en till. Dock hörde båda till kategorin avbrutna/misslyckade och på det ena boet var det bara lite påbyggt medan det andra var fullt påbyggt. Det blir spännande att följa dessa ställen i framtiden, om inte... för båda boplatserna ligger inom ett område som är planerat för vindkraft. Jag har varit i kontakt med länsstyrelsen och exploatörerna om detta och dialogen lär fortsätta framöver.

Fågelblogg

Anne Brugge som är medlem i fågelklubben och är författare och dessutom kulturkritiker i många norrlandstidningar, bland annat de fyra hälsingetidningarna, har en egen blogg där hon lägger upp fågelbilder, främst egna, men även av Stig Norell och Åke Englund. Adressen är www.ugglane.com

Bidrag

Lars Norman och Ove Fredin, båda mångåriga medlemmar av fågelklubben, gjorde i somras ett jobb åt Trafikverket (de tillverkade häckningsflottar åt smålom i ett par tjärnar i Nordanstig). Arvodet, hela 5 000 kr, skänkte de till fågelklubben. Ett stort tack till de båda för denna fantastiska gåva.

Lärkfalk

Text och bild Lars G Lindström

OM DU VILL SE LÄRKFAK PÅ NÄRA HÅLL så är Ålsjön i Söderhamn ett perfekt ställe att besöka. Under andra halvan av maj och första halvan av juni flyger enorma mängder av trollsländor vid sjön så falkarna har hur mycket mat som helst. Främst är det fyrfläckad trollslända, nordisk

och citronfläckad kärrtrollslända, den senare är för övrigt uppsatt på Europeiska rödlistan som hotad art, men är allmänt förekommande i Sverige.

Det är bara att följa spången från parkeringsplatsen alldeles intill E 4:an och sedan är det bara att slå sig ned på en av de bänkar som finns och beskåda skådespelet på nära håll. Trollsländor är insektsvärldens skickligaste flygare och lärkfalken är en av de få arter som kan fånga dessa.

Prärielöparen på Stornäset. Foto: Mats Åberg.

Ensam till Stornäset

Text och bild Mats Åberg

DEN 6:E OKTOBER I ÅR ringde Lars Göran till mig på lunchen, som han aldrig annars brukar göra. Han tyckte att jag skulle åka upp till Alnön och Stornäset för att fotografera prärielöparen (*Tryngites subruficollis*) som dagligen rapporterats och fotograferats sedan den 19 september. Alltså i nästan tre veckors tid.

– I morgon kanske den sticker iväg, för det ska bli kallare, sade Lars Göran och jag tyckte

det lät rimligt. Nu hade jag fått lite att fundera på, fast jag sa till LG att jag orkar inte med detta på en torsdag. När jag gick hem från jobbet tänkte jag ändå att om jag lägger mig och vilar en halvtimme, så kanske kan jag åka och försöka fotografera denna ovanliga art (är aldrig sedd i Hälsingland). Lars Göran och Mats Sundkvist hade varit dit helgen innan och fotat fågeln på ovanligt nära avstånd och erbjudit mig att följa med,

men jag var förhindrad då. Så jag var riktigt sugen på att fara iväg och jag räknade med att Lars G skulle guida mig med mobilen till rätt plats om det skulle behövas. Prärielöparen hade varit på samma plats i snart tre veckor så jag bedömde chanserna som goda att det skulle lyckas även för mig att få några rara bilder.

Kvart i fyra åkte jag iväg från Glada Hudik mot Sundsvall och Alnö. Jag hade telefonkontakt med Lars Göran igen, som inte kunde följa med för han skulle komma hem sent från jobbet och då skulle det redan blivit för mörkt när vi kom fram. Vid femtiden började jag min vandring ut till fågeltornet i Stornäset och precis då började det regna. Jag blev sur i dubbel bemärkelse. Jag såg chanserna nästan försvinna att få se prärielöparen. Väl ute vid havet slutade det tursamt nog att regna och inte blåste det mycket heller, så humöret svängde ganska snabbt. Kvart över fem ringde jag upp LG och precis då upptäckte jag prärielöparen helt nära. Jag kunde se den med blotta ögat för jag hade vandrat iväg utan kikare för att slippa bära med mig så mycket. Den höll till på samma plats där Mats och LG sett prärielöparen några dagar tidigare. Längst ut på udden utanför fågeltornet sprang prärielöparen omkring och letade mat.

Prärielöparen häckar i norra Alaska och norra Kanada, men även på ön Wrangel i nordöstra Ryssland. Torra fält med kort gräs oftare än öppna stränder är dess vistelseort, men den söker även föda på tångvallar längs havsstränder. Prärielöparen tillbringar vintern i Sydamerika, där främst i Brasilien, Paraguay, Uruguay och Argentina. I Europa är den oftast sedd av de arter som korsar Atlanten med flest fynd i Storbritannien. Den är vidare anträffad i alla de nordiska länderna, inklusive Island och Färöarna, samt i många länder på den Europeiska kontinenten. Även på Azorerna och Malta är den anträffad.

*Prärielöparen på Stornäset. Foto:
Lars G Lindström.*

Arten har i Sverige under 2000-talet varit en årlig besökare med 5- 10 fynd varje år. Fyndet på Stornäset var det första i Medelpad.

Prärielöparen är inte nära släkt med sandlöparen (*Calidris alba*) som man kanske skulle kunna tro utan den utgör ett helt eget släkte och skiljer sig från sandlöparen, som den liknar, till färgen. Prärielöparen har gula ben och gulbeige fjäderdräkt på hals och bröst. Sandlöparen har svarta ben och vitt bröst och buk. Förväxlingsrisk finns kanske

med brushane/hona trots att prärielöparen är mindre i storlek, framförallt när prärielöparen sträcker på halsen. Brushönan har alltid vit buk skriver Erik Rosenberg, så det är säkert mödan värt att lägga på minnet.

Det visade sig att LG hade rätt. Den kallfront som svepte in från nordväst under natten till den 7:e oktober gjorde att fågeln drog iväg och jag blev den sista som såg den.

*Prärielöparen på Stornäset. Foto:
Lars G Lindström.*

Stenknäck

STENKNÄCK ÄR EN SPARSAMT FÖREKOMMANDE häckfågel i Sverige. Den finns mest i södra och mellersta delen av landet och även där inte i några större mängder, men den har på senare tid ökat i antal och häckar allt längre norrut.

I somras upptäckte Lasse Norman två gamla och tre unga fåglar vid Klockaregården i Gnarp där han bor. Han hade sedan besök av en stenknäck vid fågelmatningen under hela hösten och en dag i december åkte jag och Mats Åberg dit och fick både se fågeln och dessutom lite bilder på den.

Text och foto: Lars G Lindström.

Sillgrissla. Ny märkart för året. Foto: Lars G Lindström.

Ringmärkningsverksamheten

2011

Kenneth Karelius (text), Lars-Göran Lindström (text och foto)

UNDER 2011 MÄRKTES 2632 individer av 70 olika arter. Antalet ringmärkta boungar blev 1 160. Årets resultat ligger några hundra över de senaste åren.

Precis som förra året märktes många ugglor. Hela 29 kattuggleungar i åtta kullar och 20 ungar av slaguggla i också åtta kullar märktes. Tillgången på sork var mycket god i fjol sommar.

Märkrekord av tornfalk slås numera nästan varje år. Fjölårets 240 ökade till enorma 328 märkta ungar.

Ny märkart blev den häckande sillgrissla som märktes på Korvggrund, Rogsta i början av juli. (ovanligt med häckande sillgrissla)

Ringmärkning av flyttande fåglar under hösten på Reffelmansviken gav 1312 fåglar. Exakt 500 fler än föregående år och det bästa året sedan 2006 trots att antalet märktimmar är lägre nu. En mäktig invasion av grönsiskor skedde under augusti och början av september. Hela 343 fåglar märktes, den hittills högsta årssiffran sedan märkning med slöjnat startade på Reffelmansviken 1987.

Även steglits noterade ett nytt årsrekord då hela 53 fåglar kunde förser med en ring. Det är remarkabelt hur arten har ökat det senaste årtiondet. Antalet märkta blåhakar blev precis som i fjol strax under 20.

Den minskning av rörsångare och sävsparv som setts både i landet som stort och hos oss fortsatte tyvärr även under detta år och index för rörsångare blev katastrofala 3 (ifjol 27) då endast en individ märktes. För sävsparv var minskningen inte lika stor då 25 fåglar märktes vilket motsvara ett index på 26 (ifjol 30). Index 100 är lika med medelvärde under de senaste 18 åren. Det var det lägsta indexet för båda arterna hittills.

Återfynd

Under året inkom 62 återfynd av 17 arter, nio fler än året innan.

En **skrattnås** märkt i Strömsbruk kontrollerades knappt sju år senare i Schleswig-Holstein, Tyskland av en ringmärkare. En annan skrattnås märkt i Långvind, Enånger hittades död drygt sju år senare i Norfolk, England. En tredje avlöstes i Suffolk, England. Dessutom avlöstes en och ytterligare en hittades död i Holland (1).

Som vanligt inkom under året ett flertal fynd av **silltrut**. En fågel som märktes på Kråkön med en vit färgring avlöstes drygt 11 år senare i Djerba, El Kantara, Tunisien över 300 mil från märkplatsen. I år avlöstes sex fåglar på den vanliga platsen i Israel (Ashdod). Två av fåglarna var nästan 16 år gamla (2).

Fyra **storskarvar** hittades döda i Frankrike. Minst två av dessa var skjutna till döds (3).

Ett fynd av en **svartvit flugsnappare** visar att många fåglar återvänder till sin födelseplats när de skall häcka. Fågeln var märkt som bounce på Håsta och återfanns, nyligen trafikdödad, knappt tre år senare på Arnön,

Hornslandet endast 16 kilometer från märkplatsen (4).

En **järnsparv** märkt på Reffelmansviken i september 2010 flög mot en glasruta och dog i Braunschweig, Tyskland ett halvår senare. En annan järnsparv levde bara 19 dagar efter märkningen då den blev tagen av en katt i Finnerödja, Västergötland (5).

Ett riktigt långväga återfynd kom från Namibia där en ringmärkare i april kontrollerade en **fisktärna** som var märkt på Innerstön, Njutånger knappt tre år tidigare. Avståndet till fyndplatsen var 9356 km (6).

Drygt 45 år efter att en **duvhök** hade märkts (1966) kom ett brev från Ulvön, Ångermanland. ”Jag hittade ringen i en liten låda, som tillhörde min morfar, i snickarboan denna sommar. Morfar dog 1987 därför måste ringen ha hittats innan dess” (7).

En **lövsångare** märkt på Reffelmansviken den 4:de augusti kontrollerades av en ringmärkare i Skurup, Skåne 19 dagar senare (8).

En **rörsångare** kontrollerades 18 dagar efter märkningen i Revtagen, Rogaland, Norge (9).

Kontroller

Arton kontroller av andra ringmärkta fåglar gjordes 2011.

En **brushane** märkt i Holland med en färgring avlöstes i början av maj i Änga, Enånger en månad efter märkningen (A).

En **kattuggla** som märktes som bounce i Hållnäs, Uppland 2010 hittades utmärglad i en ladugård i Bergsjö. Tyvärr dog fågeln ett par dagar senare (B).

Som vanligt har ett antal **havsörnar** kontrollerats (avlöstas från gömsle) på åtel. Två var märkta i finska Lappand, en i Lule Lappmark, fyra i Uppland, en i Medelpad och en i Västerbotten (C).

En **sävsparv** märkt i Degernäs, Umeå kontrollerades på Reffelmansviken nio dagar senare (D).

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Storskrake		1		1
Storskarv	143			143
Fiskgjuse	2			2
Duvhök		1		1
Tornfalk	328	1		329
Trana	2			2
Tofsvipa	1			1
Labb	4			4
Skrattmå	9			9
Fiskmå	22			22
Gråtrut	70			70
Silltrut	100			100
Havstrut	28			28
Fisktärna	55			55
Silvertärna	98			98
Sillgrissla		1		1
Tobisgrissla	6			6
Tordmule	107			107
Berguv	4			4
Kattuggla	29			29
Slaguggla	20	1		21
Större hackspett		1		1
Gråspett		3		3
Ladusvala	1			1
Tornseglare	2			2
Ängsfiplärka		4	4	4
Trädfioplärka		5	5	5
Järnsparv		134	134	134
Rödhake		35	30	35
Näktergal		1	1	1
Blåhake		18	18	18
Rödstjärt	12	1		13
Taltrast		1	1	1
Björktrast	4	1		5
Buskskvätta		3	3	3
Trädgårdssångare		25	25	25
Svarthätta		23	23	23
Ärtsångare		8	8	8
Törnsångare		8	8	8
Sävsångare		9	9	9
Rörsångare		1	1	1
Härmsångare		1	1	1

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Lövsångare		276	276	276
Gransångare		69	69	69
Kungsfågel		4		4
Gärdsmyg		1	1	1
Grå flugsnappare		1	1	1
Svartvit flugsnappare	33	3	3	36
Talgoxe	12	93	32	105
Blåmes		62	42	62
Talltita		2	2	2
Nötväcka	7	3		10
Törnskata		6	6	6
Skata		1		1
Nötskrika		1		1
Kaja	5			5
Stare	57			57
Gråsparv		1	1	1
Pilfink		9	9	9
Bofink		29	21	29
Bergfink		16	3	16
Rosenfink		3	3	3
Gråsiska		144	144	144
Snösiska		3	3	3
Steglits		53	52	53
Grönfink		17	2	17
Grönsiska		344	343	344
Domherre		16		16
Gulsparv		2	2	2
Sävsparv		25	25	25
Summa	1160	1472	1312	2632

Årsmöte
 20/3
 Räddningstjänsten
 18:30

Återfyndskarta

- 1 Skrattmåås
- 2 Silltrut
- 3 Storskarv
- 4 Svartvit flugsnappare
- 5 Järnsparv
- 6 Fisktärna
- 7 Duvhök
- 8 Lövsångare
- 9 Rörsångare
- A Brushane
- B Kattuggla
- C Havsörn
- D Sävspurv

Fåglar i Niannoret och omgivande skogsområden

Text och foto: Kjell Johansson

NIANNORET LIGGER MELLAN SJÖARNA Stor-Nien och Lill-Nien längs vägen mellan Nianfors och Vallsta. Niannoret var förut en skogsarbetarby men när skogsbruket mekaniserades så försvann behovet av att bo nära arbetsplatsen. Idag finns 13 fastigheter i byn och ungefär hälften är fritidsboende.

De områden som jag besöker mest är skogsområden söder och norr om Niannoret, från Ysberget i söder till Stensjön i norr. Området omfattar cirka 50 kvadratkilometer. Sjön Lill-Nien ligger på 164 meters höjd över havet och den omgivande kuperade terrängen är max 100 meter

Sparvuggla.

högre. I området finns endast några få hektar åkermark. Skog och skogsbruk dominerar. Under en period under 1970-talet gjordes stora avverkningar med enorma kalhyggen med få sparade träd. Det senaste årtiondets avverkningar utförs på ett helt annat sätt. Från Niannoret utgår ett stjärnnät av skogsbilvägar vilket gör att hela området är lättillgängligt sommartid. Närmaste naturreservat är Ysberget-Laxtjärnsberget. Enligt uppgift fanns där vitryggig hackspett så sent som cirka 1980. Skogsstyrelsen har en bra sammanställning över naturreservat, nyckelbiotoper, forn- och kulturlämningar med mera. Gå in på skogsstyrelsens hemsida och klicka fram till skogens pärlor.

Jag har endast sett cirka 120 arter i hela Niannoretområdet vilket skall jämföras

Gråspetten är vanlig i hela området.

med de mer än 300 arter som har rapporterats för hela Hälsingland. Området ger få överraskningar för en fågelskådare.

Min egen indelning av området i olika biotoper speglar kanske att jag gärna sitter med kikare och kamera på platser med fin utsikt eller på platser med lummig grönska och fågelsång.

Hyggen

Med hyggen avses nyligen avverkade eller markberedda områden eller planteringar med tall eller gran fram till dess plantorna är cirka en meter höga. Därefter brukar områdets fågelliv förändras. Inom ett hygge brukar man spara gamla torra träd, högstubbar och några stora träd. Alltför få enligt min åsikt. Efter några stormar har många träd försvunnit och endast högstubbarna är

Enkelbeckasinen i häckningsområde.

kvar men de tycks inte vara särskilt populära hos fåglarna. Nya avverkningar kännetecknas först av insamling av grot (grenar och toppar) till stora högar intill skogsbilvägarna. Efter något år försvinner högarna när stora mobila aggregat gör flis av alla skogsrester. Om flisning sker under häckningsperioden så försvinner nog många fågelungar. Inom två år sker markberedning och de mer vattensjuka delarna får då oftast djupa fåror som drar till sig många fåglar. Återplantering med plantor av tall eller mer sällan gran sker inom cirka två år efter avverkning. Återväxt med fröträd är mindre vanligt.

I ett nyligen avverkat område brukar jag ofta se dubbeltrast, buskskvätta, stenskvätta och sädesärla. Enkelbeckasin och skogssnäppa häckar på de fuktiga och gräsbeväxta delarna av hygget. Morkulla syns ofta överflygande men de häckar gärna på marken i tät blandskog. I staplarna av grot brukar rödhake, rödstjört, lövsångare och gårdsmyg söka föda och skydd. Törnskata och varfågel syns ofta och när det finns

Slaguggla.

kvarlämnade stora träd så kan man se och höra göktyta, gråspett, spillkråka, tretåig hackspett och gök. Den tretåiga hackspetten ses ändå oftast i tät granskog där den ringbarkar granstammar. Min uppfattning är att antalet spillkråkor i området har minskat under de senaste åren. De är mycket viktiga eftersom de bygger bon som andra fåglar sedan övertar. Även rovfåglar som tornfalk, ormvråk, lärkfalk och duvhök är vanligt förekommande. Sork, trollsändor, stora insekter och fågelungar finns på rovfåglarnas matsedel. Att under hösten se havsörn, kungsörn och korp jaga över ett hygge är en upplevelse.

Äldre barrskog

Här avses skogsområden med framför allt tall- och granskog med ålder från tio-femton år och uppåt ofta med begränsat inslag av björk, asp eller al. I Niannoretområdet finns även relativt stora områden med contortatall som planterades under 80-90 talen. Områden med contorta är täta bestånd med omfattande grenverk och är därför

Större korsnäbb-tallkottsspecialist

svårframkomliga. Oftast är det mesar, träd-krypare och kungsfågel som jag ser flyga omkring men även mindre hackspett ser ut att trivas. Riktigt gammal skog som är lätt tillgänglig vid skogsbilvägar finns idag i mycket begränsad omfattning. Det som oftast förknippas med skog är förstas tjäder, orre och järpe. Tjädern vill ha äldre tallskog och därför är jag orolig för dess framtid. Tjäders och orrens spelplatser kan vara en bit av en skogsbilväg. Orre syns vintertid i stort antal sittande i björkar. Järpen tycker om täta bestånd av al. Det man hör men sällan ser är pärluggla, slaguggla och sparvuggla. Några andra ugglor har jag inte hört i området. Större- och mindre korsnäbb förekommer men antalet varierar starkt mellan åren. Trädpiplärka, ringduva och trastar hörs överallt under våren. Mer ovanlig

Spelande göktyta.

är gransångaren. Skogsduvan saknas. Lav-skrikor syns ibland under hösten men jag vet inte om de även häckar här.

Gammal igenväxt åkermark och bebyggda områden

Fram till 1950 talet fanns det en hel del åkermark nära sjöstränderna. Efter nedläggning planterades lärk och gran och idag finns rätt stora områden med stora lärkträd och lövskog. Tosarbo och Tjäders är bra exempel med fin grönska och rikt fågelliv. När jag började med fågelskådning för cirka tio år sedan förvånades jag över antalet olika sångare som häckar i området. Trädgårdssångare, svarthätta, törnsångare, härmsångare, lövsångare och grönsångare är vanligt förekommande. Däremot finns ej gräshopps- eller flodsångare eller sångare

Ung varfågel.

som trivs i tät vass. Rödhake, rödstjärt och grå flugsnappare skulle kunna vara hela områdets karaktärsfåglar. Uppsatta fågelholkar blir snabbt bebodda av svartvit flugsnappare även om holkarna är placerade långt ut i skogen. Mer ovanligt syns rosenfink, nötkråka, stenknäck, ringtrast och steglits. Tyvärr har jag inte sett någon ortolansparv i området och gulspårven har minskat i antal. För övrigt finns de vanliga fåglar som brukar finnas nära bebyggelse med undantag av kaja, stare och gråsparv. Under fågelmatning vintertid brukar gråspettar komma fram till talgbollarna nästan varje dag. Sparvhöken jagar småfågel året runt. Hösten är en tid när vinbärsbuskar, prydnadsbuskar och gräsmattor drar till sig massor av flyttfåglar som trastar, sångare, järnsparv och gulärta. Forsärla häckar i Nianfors och ibland kommer några och födosöker på tomten. Fastän det finns

massor av lärkträd så har jag ännu inte sett någon bändelkorsnäbb.

Sjöar och vattendrag

Stor-Nien och Lill-Nien är näringsfattiga sjöar utan den täta vass som normalt finns i andra sjöar nära kusten eller nära Ljusnan. Sjöarna liknar mer kalla fjällsjöar och stränderna är steniga med några få sandstränder och vassruggar. Övriga sjöar i området är små tjärnar i skogen. De myrar som finns är relativt små. Mellan Stor-Nien och Lill-Nien finns en å som sällan fryser till helt under vintern. Strömstaren är en imponerande övervintrare. Tidiga vårfåglar är sångsvan, kanadagås, storskrake, småskrake, knipa, bläsand, kricka, vigg och skogssnäppa. Därefter kommer storlom, smålom och enkelbeckasin. Storlom och smålom häckar till exempel i de små tjärnar som finns nära Ysbergets naturreservat.

Årtsångare på älgskadad tall.

Tyvärr har lommarnas häckning misslyckats under ett antal år. Jag har ofta sett nykläckta ungar, men få ungar syns senare under hösten. Ormvråk brukar sitta i träden nära häckningssjöarna och tillsammans med duvhök bör de vara de som tar ungarna. Storlom och smålom samlas under hösten på Lill-Nien. Deras rop sent under augusti-kvällarna är ett av fågelårets höjdpunkter. En flock sjöorrar har jag sett vila mitt på sjön under vårflyttningen. Lill-Nien är djup och där finns siklöja och det lockade kanske sjöorrarna. Några få gånger har jag sett gråhäger och skäggdopping. Den förut mycket vanliga kanadagåsen har nu minskat stark i antal. Under sommar och höst kan jag se fiskgjuse som födosöker. De kommer nog från häckningsområden nära Ljusnan. Fiskmås, gråtrut, skrattmås och fisktärna häckar i liten omfattning. Drillsnäppan är

vanlig och häckar oftast inom 100 m från strandkanten. Andra vadare som tofsvipa, grönbena, storspov och gluttsnäppa finns sparsamt.

Framtid

Under de senaste åren har hela skogsområdet förändrats väsentligt vilket bör påverka fågellivet i framtiden:

- Mycket omfattande avverknings-, gallringar och återplanteringar
- En stor del av områdets ungskog har röjts
- Skogsbilvägarna har förbättrats genom dikning och en bred korridor intill vägarna har avverkats och rensats
- Alla grenar och toppar samlas ihop, flisas och körs bort

Grönfink med lång näbb.

Gärdsmyg vid skogsbilväg.

Ovanstående innebär ett effektivt och välskött skogsbruk. På min önskelista finns att fler stora träd sparas vid avverkning – framför allt asp och tall för att skydda spillkråkan och andra hackspettar samt att man sparar mindre insprängda områden av gammelskog och tät granskog för tjäder och tretåig hackspett med flera. Även mindre

områden med tät lövskog och lärkskog vill jag gärna bevara utan gallring eller röjning.

Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) arbetar med fågelskydd och under rubriken fågelskyddsarbete på hemsidan redovisas deras arbete med skogsfrågor.

Järptupp.

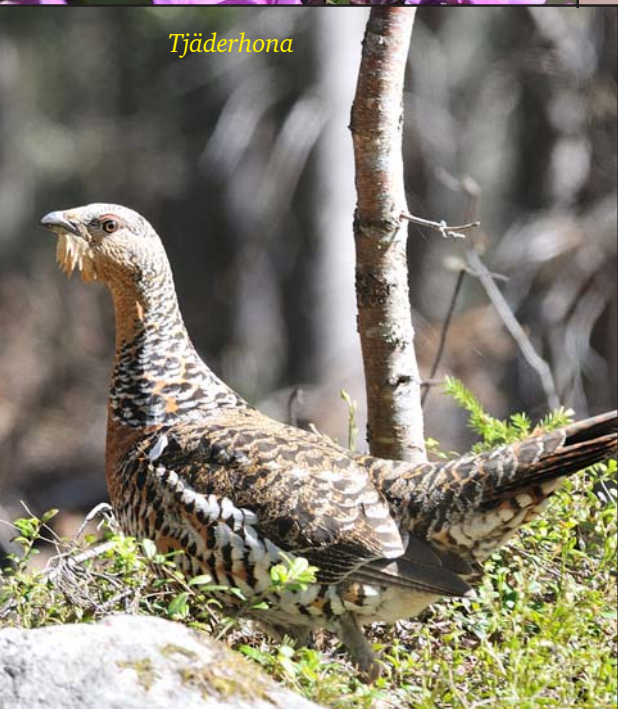
Lövsångare

Talgoxe

Tjäderhona

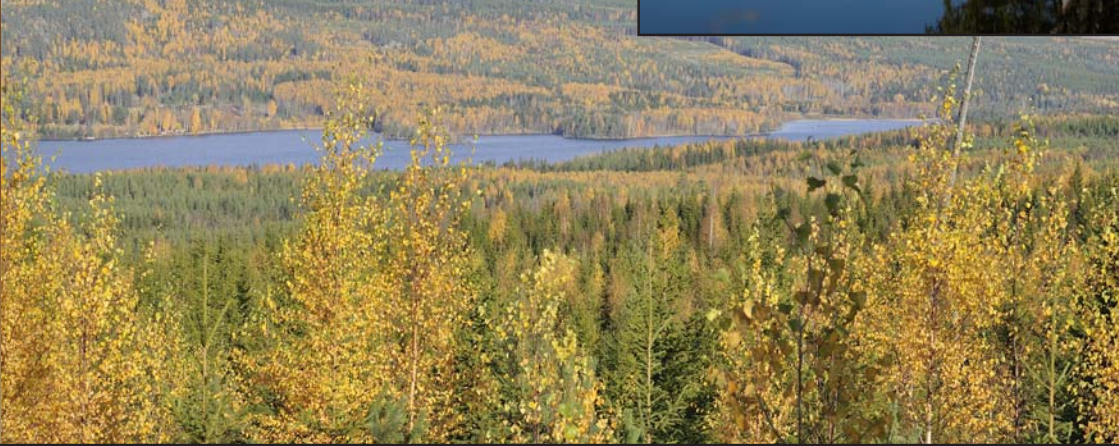

Sångsvan i ån

Storlommar på Lill-Nien

Niannorets omgivningar

Rosefink, Refelmansviken 2009, Lars G Lindström.

Program

vår – sommar – höst

Ugglexkursion 28/2

Tid: 20.00
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Mats Sundkvist, 070-698 69 11

Den årliga ugglexkursionen är något tidigare detta år än den brukar vara. Vi får se om detta har någon betydelse för hur många ugglor som vi hör ropa.

Årsmöte 20/3

Tid: 18.30
Samling: Räddningstjänsten
Ansvarig: Styrelsen

Sedvanliga årsmötesförhandlingar och bildvisning, i dagsläget inte klart av vem. Fågelklubben bjuder som vanligt på fika. Välkomna.

Tisdagsexkursioner

Tid: 17.30
Samling: Lillfjärden
Ansvarig:

10/4 Karin Svensson, 070-513 48 66
17/4 Mats Åberg, 070-338 66 87
24/4 Jonas Lind, 070-307 32 82
1/5 Lars G Lindström, 070-629 15 24
8/5 Stig Sjödin, 070-652 77 57
15/5 Mats Sundkvist, 070-698 69 11

I år skall vi aktivt gå in för att hitta nya lokaler där vi kan hitta både häckande och rastande fåglar.

Fågelskådningens dag 12/5

Tid: 07.00
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Kjell Johansson, 070-239 75 11

Vi besöker Niannoret där vår lokalguide Kjell Johansson guidar oss till intressanta och sevärda lokaler.

Tour de Hälsingland 26/5

Tid: 06.00
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Mats Sundkvist, 070-698 69 11

Dagsutflykt till fågellokaler runt om i vårt vackra landskap. Fåglarna leder oss till olika platser. Tag med mycket fika för det blir att vara borta en hel dag.

Nattsångare 8/6

Tid: 21.30
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Mats Axbrink, 070-608 99 14

Oftast en av årets trevligaste exkursioner men den är givetvis väderberoende. Vi önskar en lugn och ljummen natt med stor aktivitet bland de nattaktiva fåglarna.

Ledskärsviken 4/8

Tid: 06.00
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Karin Svensson, 070-513 48 66

Återigen en dagsutflykt denna gång till Ledskärsviken i norra Uppland. Ledskärsområdet är en av Upplands (och hela Mellansveriges) absolut förnämsta fågellokaler. Ledskär är mest känd som rastlokal men innehar även Upplands- och Sverige-rekord beträffande antalet häckarter. Anmälan till Karin senast 1/8.

Ringmärkning

26/8

Tid: 06.00
Samling: Reffelmansviken
Ansvarig: Kenneth Karelius, 157 26

Efter några års uppehåll finns nu återigen ringmärkning av flyttande tättingar på Reffelmansviken med som programpunkt. Ta chansen att få se olika arter på nära håll och också lära dig lite mera vad som skiljer dem åt.

World BirdWatch Day

6/10

Tid: 07.00
Samling: Lillfjärden
Ansvarig: Lars G Lindström, 070-629 15 24

Hösten avslutas som brukligt med World Bird Watch Day. Som hörs på namnet så skådas det fågel om inte över hela världen så i alla fall nästan denna dag.

**Besök fågel-
klubbens nya
hemsida**

HFK.name

*Ormvråk, Tinasjön september 2011.
Foto: Lars G Lindström.*

I början av oktober uppehöll sig en härfågel i Arnöviken. Den hade setts av bybor ett par dagar innan den slog sig ner på gräsmattan hos Allan Andersson där den tillbringade några timmar. Genom fönstret kunde Allan få dessa fantastiskt fina bilder. Foto: Allan Andersson.

Tobias priatus Brown 29/5.2011 11.50

C. Frank